List 23. **NOVICE** Tečaj XXXIX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 8. junija 1881.

Obseg: Našim slovenskim živinorejcem, ki želijo temeljito podučeni biti v napravi surovega masla (putra). — Evropa in pa Amerika v kmetijskem oziru. — Propad malega kmetijstva in kako mu na pomoč priti. (Konec.) — Gospodarske novice. — Občni zbor Matice slovenske 27. aprila 1881. v Ljubljani. (Dalje) — Nove slovenske pisanke in risanke. — Brata solunska in Slovenci. (Konec.) — Grad „Ezzenbach", kje je stal, na Kranjskem ali pa na Tirolskem? in še marsikaj druzega. — O vplivanji muzike na človeka. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Našim slovenskim živinorejcem,

ki želijo temeljito podučeni biti v napravljanji surovega masla (putra).

Mlekarstvo, to je, gospodarstvo vzlasti s kravjim mlekom si povsod čedalje bolj išče dobrih potov do večega dobička. V ta namen se snujejo zádruge, to je, živinorejci se združijo, da tù in tam napravljajo sirarije, drugod pa maslarije, kajti samo mleko se le tam lahko prodaja, kjer so živinorejci blizo velicih mest.

Na Kranjskem in Goriškem se je zadnja leta s pomočjo državno in podukom Hitzovim osnovalo mnogo sirarij, ki z dobrim vspehom izdelujejo sir. Al, kakor nam je gosp. župnik Mesar, iskreni oče sirarskih gorenjskih zadrug, večkrat potožil, za dobro in z dobičkom sklenjeno izdelovanje surovega masla ali putra se je na Gorenjskem in Tominskem premalo storilo.

Gosp. dr. Poklukar nam zdaj pot, kako bi mogli živinorejci naši temeljitega poduka dobiti o izdelovanji dobrega surovega masla, kaže s pismom, ki ga je družbi kmetijski 25. dne u. m. pisal z Dunaja. Tu se je g. dr. Poklukar prijateljsko seznanil z državim poslancem iz gornjega Avstrijskega, grofom Dürkheimom, ki je s svojim govorom v zbornici poslancev 28. aprila t. l. kazal, kako gorko mu bije srce za blagor kmetijstva.

V navedenem pismu piše gosp. dr. Poklukar, da mlekarstvo, ki ga ima grof Dürkheim v Hagenbergu v gornjem Avstrijskem, ima velikansko, po vsem svetu znano trgovino s surovim maslom in da je vodstvo tega podvzetja, ki je v vseh svetovnih razstavah odlikovano bilo, v jako spretnih in zaupnih rokah. Dr. Poklukar se je v prid domačemu mlekarstvu obrnil do oskrbnika grofove grajščine v Hagenbergu, in ta mu je po naročilu grofa Dürkheima 18. dne t. m. preprijazno odgovoril, da radosten hoče vsacemu naših živinorejcev na pomoč biti s podukom v besedi in dejanji, kako se najbolje surovo maslo izdeluje, kako mu pot dobre kupčije odpre itd. Vsakdo pa naj mu pošlje 5 kilo surovega masla, da ga v Hagenbergu preiščejo, in dobroto ali napake potem lastniku razodenejo. S kratka rečeno: kdor potrebuje poduka za izdelovanje dobrega blaga in za pot dobre kupčije ž njim, naj se zaupljivo obrne do gosp. oskrbnika grajščine Hagenberške v gornjem Avstrijskem, ki bo rad postregel vsacemu. Adresa pa naj se naredí tako-le: „An die geehrte Graf Dürkheim'sche Gutsverwaltung in Hagenberg in Oberösterreich".

Propad malega kmetijstva

in kako mu na pomoč priti.

Po spisu Jos. Pečnaka, posestnika v Villa-Triestini.

(Konec.)

Če je država uže denarja na pósodo vzela in dolg naložila na rame davkoplačevalcev — zastavivši državne dohodke, zakaj ne bi dala narediti tudi zastavnih bankovcev na grunte (hipoteke) iz tega namena, da bi jih dajala kot posojila na zemljišča malim kmetovalcem? Za kakih 1500 do 2000 milijonov gold. takih zastavnih bankovcev bi zadostovalo, da se tej bedi v okom pride. Take gruntne zastavne bankovce bi moral jemati vsak za pravi denar, kakor sedanje bankovce ali srebro, zlato in krajcarje. Vendar bi moralo biti tako, da te vrste zastavne bankovce izdaja vlada in le takrat, če prosi posojila kdo na zemljišče proti popolni varnosti po zemljiščni knjigi.

Obresti bi ne smele biti više ko po 2 od sto (kar je v pravi razmeri z dohodki od pridelkov), kajti država bi s tem ne prevzela nobenega poroštva, nobenega bremena, ker taki državni zastavni bankovci na hipoteke bi veljali za navadno, na zemljišče vknjiženo dolžno pismo in ljudje bi jih prav radi jemali za papirni denar. Zemljišče državljana ali deželana bi bilo tu za zalogo, poroštvo varnosti; bilo bi pač zastavljeno, a za male obresti. To bi bila prava pomoč, katero bi kmetovalec lahko dobil s pripomočjo vladino, država in njeni davkoplačevalci pa bi se zeló okrepili.

Takemu poštenemu pomnoženju državnih dohodkov bi se najbrž nihče ne upiral, ker bi jih plačeval le tisti posestnik, ki bi vzel na svoje zemljišče posojilo. Zastavni bankovci te vrste bi se morali cenó narediti, nadzorstvo bi moralo biti čisto priprosto, tudi bi moralo

biti lahko in po kratkem potu dobiti denar na posodo, in to bi tudi države ne stalo veliko.

Kako bi se do tacega posojila kmetovalcu mogla odpreti lahka in kratka, toraj ceneja pot, to bi moralo vrediti finančno ministerstvo s pomočjo politične gosposke; novih uradov bi za to ne bilo treba, vse bi lahko opravljali dosedanji (kakor centralna državna blagajnica, deželne blagajnice, davkarije itd.).

Vsaka deželna vlada bi morala prej pozvedeti, koliko denarja bi v deželi treba bilo. Z razposojevanjem bi šlo kaj lahko in naglo. Vsaka davkarija bi dobila knjigo, v katero bi se zapisavala posojila, prejem denarja pa bi potrdila okrajna gospóska, občinsko predstojništvo in davkarija s podpisom. Dolžnik bi dobil novo davčno knjižico, v kateri so navadnim davkom pripisane v posebnem predalu tudi obresti, ki jih ima od posojila z davki vred vsako leto plačevati in za katere se sme rubiti ravno tako, kakor za davke.

Morda bo kdo rekel: potem bomo pa ravno tam, kjer smo uže zdaj. To pa ni res. Svoja dva odstotka bo kmetič rad in točno plačeval, kakih 150 odstotkov pa ne zmore; ti ga spravijo tje, da ga oderuhi izmolzejo tako, da ne more več plačevati državi.

Če kmetovalec po tem potu dobí pomočí, se bodo stroški kmalu začeli vjemati z dohodki, to pa, kar je do zdaj imel previsokih obresti plačevati pijavkam kmetijstva, oderuhom, bo lahko porabil za zboljšanje zemljišča in svojega gospodarstva.

Res, da bi to bilo na škodo hranilnicam, ki bi svojega denarja ne mogle več tako dobro in varno nakladati, toda vlada mora bolj skrbeti za blagostanje in davčno zmožnost ljudstva, nego za blagor posameznih delničarjev ali društev, katera hočejo z denarjem dobre kupčije delati.

Evropa in pa Amerika
v kmetijskem oziru.

Evropa v kmetijskem oziru nima hujega sovražnika kakor je Amerika s svojim neizmernim in čedalje večim žitnim pa tudi živinskim bogastvom. Toliko množino svojega blaga pa Amerika prav lahko in cenó vrže po obilih svojih železnicah in parobrodih na sejme v Evropo.

To je stan, ki se zakrivati ne dá, in kateremu ne odidemo s tem, da zatisnemo očí. Tako piše velecenjeni kmetijski časnik „Wien. landw. Zeitg.“ v članku, kateremu je naslov „Wir und Amerika“. Na Angleškem in Irskem kmetovalci, ki zemljišča v zakupu (najemu) imajo, uže zdaj najemščine (štantnine) skoro plačevati ne morejo. Na Francoskem — pravijo — bo treba kmetovalce vsega zemljiškega davka oprostiti, da bodo môgli pritisek (konkurenco) amerikanskega žita vzdržati. V Nemčiji so uže colnino povekšali proti vnanjemu žitu, s tem pa niso zdatno pomagali kmetijstvu, delavcem in vsem drugim, ki niso poljedelci, vsakdanji kruh podražili, katerega jim je dajalo uvažanje tujega žita. V Avstriji se dozdaj ni še nič zgodilo za obrambo vnanjega sovražnika na polji kmetijskem.

Pa kakó je to, da dandanes združene države severne Amerike, ki so še le kakih 100 let znane, postajajo tako silno nevarne Evropi? — slišimo vprašati naše ljudí. Prav resničen odgovor je ta, da severna Amerika je velikansk del svetá, ki ima še sila sila veliko neobdelane dobre zemlje v zahodnih svojih pokrajinah, le-sem pa se vsako leto tisoč in tisoč rodovin in pridnih rok preseluje iz starejih držav amerikanskih, ki obdelujejo celíne in tako vsako leto več žita pridelajo, katero z majhnimi stroški prepeljujejo v Evropo po tolikih železnicah in parobrodih, ki so jih napravili zadnjih 10 let.

Obilost amerikanskega žita in amerikanske živinoreje dokazati, naj bralcem našim le sledeče številke stavimo pred očí.

V državah severne Amerike pridelajo toliko žita, da se na enega človeka računa 15 hektolitrov, — na Ruskem 9, v Nemčiji, na Francoskem in v Avstriji 6, na Angleškem le 4 hektolitre.

Goved v Ameriki se na tisoč prebivalcev šteje 721, — v Rusiji, Avstriji, Nemčiji, Francoskem in Angleškem le nekoliko čez 300.

Koliki razločki! in kako hitro in lahko prevažanje!

Vse to nam spričuje, da bodo vse države morale resno premišljevati, kaj storiti, da se zapreči nevarnost ali vsaj zmanjša, katera preti našemu kmetijstvu po obilosti amerikanski.

Gospodarske novice.

* *Toliko ljudí iz Ogerskega se preseluje v Ameriko*, da je groza. Tako beremo v „Wien. landw. Zeitung“, katera poroča, da nedavno je k namestnemu konzulu amerikanskemu gosp. L. Gersterju v Budapeštu prišla deputacija iz Csanáderske, čisto magjarske županije, s prošnjo, naj se pri severno-amerikanski vladi za nje potegne, da se sme 300 rodovin v Ameriko preseliti, in skusi jim ondi pripomoči do kakošne državne podpore. Konsul jih je opominjal, naj dobro prevdarijo, predno se v nevarnost podajo, v tuji državi živeža iskat, al nič ni pomagalo, kajti rekli so: silni davki in slabe letine jih silijo zapustiti domovino, čeravno vsaka rodovina ima kakih 1000 gold. svojega imetja. Tudi neznanje angleškega jezika je konzul pred oči stavil deputaciji, a tudi to ní nič pomagalo; rekli so: „Mi imamo pametne ljudí med seboj, ki se bodo kmalu angleški naučili in potem za nas govorili.“ Nikakor se konzul ni mogel odkrižati nadležne deputacije, dokler je ni zagotovil, da bo dotičnih 300 rodovin priporočil amerikanski vladi.

* *Cesar Franc Josip ima na Českem sledeče grajščine*, ki so njegova privatna lastnina: Reichstadt, Polič, Ploškovic, Svolenoves, Puštjehrad, Tahlovic, Kacov Kron-Poričen, Bistra in Bezno.

Društvene stvari.

Občni zbor Matice slovenske

27. aprila 1881. v Ljubljani.

(Dalje.)

O proračunu za leta 1881. vpraša prof. Raič, kako to, da se v proračunu nahaja pod štev. 3. svota 50 gold. za knjižničarja, kar po §. 35. lit. f. društvenih pravil mora ob enem biti tajnik. V obče se mora knjižičarstvo v bolji red spraviti, ne le, kar se tiče čitanja knjig v Matičinem stanovanji v odločenih urah, in pa izposojevanja knjig na dom. — Blagajnik gosp. Vilhar razjasni v proračun vpisanih 50 gold. za knjižničarja s tem, da uže mnogo let stojí navedena svota v proračunu, a nobeno leto se ni izplačala, ker noben odbornik, ki je knjižnico imel v svojih rokah, ni zahteval plače za to opravilo. — Gosp. dr. Starè želí razjasnila o honoraru 210 gold. za likvidacijski odbor. Blagajnik gosp. Vilhar in predsednik pojasnujeta ta strošek za veliko delo, ki sta

ga odbornika Robič in Stegnar v likvidacijskem odboru na-se vzela stopivši na mesto tajnikovo, ko se je gosp. Praprotnik odpovedal tajništvu. — Na ugovor gosp. dr. Stareta, da bi se bila med 40 odborniki vendar lahko dva našla, ki bi bila to delo prevzela brezplačno, poprime odbornik gosp. Grasselli besedo tako-le: Slavni zbor! Leto dni je preteklo, kar je meni čast, biti članom odbora „Matice". Nisem imel prej prilike presojevati, koliko posla imel je in ima likvidacijski odsek. Med 40 Matičinimi odborniki je polovica vnanjih, na katere se nikakor ni moglo računati, da prevzamejo ovo delo. Med tukajšnjimi člani Matičinega odbora je znanstveni in gospodarski odsek ustanovljen. Od kakega člana znanstvenega odseka ni bilo zahtevati, da bi bil delo likvidacije prevzel, ostala je tedaj le še peščica članov gospodarskega odseka. Odkritosrčno morem izpovedati, da se velikanskega dela likvidacije lotiti ni nikomur brezplačno poljubilo, kajti ta silno zamotani posel temeljito izvršiti treba je bilo neprestane delavnosti, pa tudi posebnega računarskega znanstva. Ne vem, kdo med odborniki bi bil ta posel prevzel, razen gosp. odbornika Robiča, kateri ima vso sposobnost in potrpežljivost za tako delo in tako majhno nagrado. Likvidacija taka ni nobena igrača. Vrhu tega je pristopilo tudi opravilstvo tajnikovo in treba je bilo za dvojni posel dvojne moči, ki jo je odbornik Robič našel v pripomoči odbornika gosp. Stegnarja. — Gosp. Grasselli svemu poročilu dodaje gosp. Robič par opazek ter pravi: Ko bi bil vedel, koliko bo dela, lotil bi se ga ne bil, tudi, če bi se mi dalo 600 gold. in še več nagrade. Od zjutraj zgodaj in v pozno noč sem delal za en goldinar na dan in še ne bi bil mogel opraviti vsega, ko bi ne bi pomočnika imel v gosp. Stegnarji. Tri cele mesece poprej, predno se je v istini začela likvidacija, sem pa delal zastonj, od meseca avgusta l. pa do zdaj proti mali nagradi, pozneje s pomočjo g. Stegnarja, a še enkrat odkritosrčno rečem, da bi mi ljubše bilo, da bi se ne bil lotil likvidacije. Po gosp. Robiču se oglasi gosp. Stegnar blizo tako-le: Ako se je hotela likvidacija točno izvršiti, treba je bilo strogo postopati, da se je vsaj nekoliko prišlo do cilja. Gosp. Robič je delal od 8. ure zjutraj z malim prestankom do 8. ure zvečer, zato pač smem vprašati, kdo od Vas gospodov bi bil toliko dela prevzel za en goldinar na dan. Tudi jaz sem se trudil vsak dan, po 3 in 4 ure, in mislim, da se tudi moj trud nikakoršno ni odškodoval. — Gosp. dr. Stare se izgovarja, da ni hotel oporekati nagradi, katero sta gospoda Robič in Stegnar za likvidacijsko delo dobila, ker dobro vé, kako težko delo sta gospoda prevzela; al njima bi se bilo delo lahko zdatno olajšalo, ako bi njima bili tudi drugi odborniki pomagali. — Predsednik se čudi, da gosp. dr. Stare, ki ga o likvidacijskih operatih moremo smatrati za strokovnjaka, tako računarsko delo, kakor ga je prevzel gosp. Robič, in katero mora, kakor Nemec pravi, „aus einem Guss" iti, hoče razdeliti na deset ali dvanajst rók, če tudi pojma nimajo o likvidacijskem poslu. — Ker v vsej debati ni bil o proračunu za leto 1881. noben predlog stavljen, je predsednik naglasil, da je odobren. Vsled §. 9. Matičinih pravil bil zdaj volit trje udje, ki pretresejo račun o novčnem gospodarstvu Matičnem. Ker zbor prepusti predsedniku imenovanje trih udov, takoj imenuje gosp. Ivana Hribarja, prof. Celestino in gosp. Fr. Kadilnika.

(Konec prihodnjič.)

Zgodovinske stvari.

Brata solunska in Slovenci.

Spisal Ivan Lavrenčič.

(Konec)

Enako sta si pridobila nezvenljivih lavorik na pozorišču svetovnem. Nemila osoda je namreč spremljala veliki slovanski rod, posebno pleme slovensko od nekdaj. Ločeno od velikanskega debla vojskovati se je moralo samo za svojo eksistenco. A v boji prešibko, ukloniti se je moralo naposled plemenu germanskemu, ki je več časa gospodovalo nad njim, menè, da nima pravice do svojega obstanka in razvitka in da mora narodno poginiti, kot slovanski plemeni baltiški Bodrici in Lutici (Veleti). A da pokaže, da temu ni tako, kakor so mislili Germani, pošlje Najvikši žarko solnce svitlega dne po naših svetih apostolih Cirilu in Metodu. Opiraje se na najvažnejšo terjatev vsacega naroda, da vživa popolno svobodo, izobraženost in omiko, položita brzo temelj k boljšemu življenju in izdatnemu razvitku Slovencev s tem, da stvarita brzo abecedo slovensko, tem lajše, ker so imeli naši pradedi uže prej podlago za pismenke. In tako ustanovivši 855–862. l. slovensko azbuko, preložita na jezik Panoncev liste, evangelije in več druzih bogoslužbenih knjig: časoslov (brevir), spevnik, paramejnik ali čitanje iz starega zakona, trebnik itd. Da so bili radostni Slovenci, kdo bi dvomil? Ali še bolj veseli so bili, ko dovrši Metod sè svojimi učenci prestavo sv. pisma, kajti po njem širila se je njihova govorica po vesoljnem slovanskem svetu, in po njem pričela se je vzajemna književnost slovanska. Ali še več! vedè, da narodne moči se še le potem razcvetó in sad obrodé, če se temelj narodnega življenja, jezik njegov, vpelje v cerkev in šolo — vstanovi Metod narodne šole in položi govorico našo na oltar, to je, vpelje ga v službo božjo; za kar presrčna hvala tudi papežu Hadrijanu II. in Janezu VIII., ki sta v to privolila.

In kako je vplival duševni razvitek na tedanje politične razmere? Glavni steber frankovske nadoblasti nad Slovenci — nemški svečeniki popihali so jo brzo v Nemčijo; nastavijo se le narodni duhovniki, večinoma učenci Metodovi, med katerimi so najslavnejši bili Klemen, Gorazd, Sava, Naum in Angelar. Ljudstvo prične prosteje dihati in ljubeznjivo oklepati se knezov svojih, kojim je bil Metod povsod desna roka. Moč slovenska rastla je od dne do dne in premagala bi nemško gospodstvo za večno, ko ne bi prihruli po Metodovi smrti divji Madjari Nemcem na pomoč in uničili jako bogate setve. Ali hvala Bogú! vsega vendar niso pokončali, dušna hrana je ostala. Še sedaj služi staroslovenščina, čeravno ne nam, vsaj bratom našim kot bogoslužni jezik; in še sedaj napajajo se učeni jezikoslovci naši sè zlato roso stare matere, kar nas spominja kot „monumentum perenne" sv. blagovestnikov.

Da sta bila sv. brata velika dobrotnika naša, smo videli. S čim pa jima hočemo vsaj deloma poplačati nju trud in žrtovalnost? gotovo s tem, da smo jima hvaležni, da ju slavimo in vsak po svoji moči posnemamo. Če pa to storimo, ne izpolnimo le svete dolžnosti svoje, temuč pokažemo tudi svetu, posebno nasprotnikom našim, da duševno napredujemo in da se smemo meriti z vsakim drugim omikanim narodom; narod namreč, ki slavi dušne velikane svoje, je gotovo omikan, kajti on spoznava zasluge njihove, ter čisla in posnema njihove nauke. A mi pokažemo tudi svetu, da vemo, da ravno v proslavljenji zaslužnih mož tli bla-

gostanje naroda in njegovega napredka; nasprotno pa, da ga ni očividnejšega in gotovejšega merila za dušno spridenost kacega naroda, nego je preziranje velikanov svojih.

Ker smo tedaj hvaležni našima dobrotnikoma in korifejema, kedaj in kako ju hočemo slaviti? Čas in dan cerkvenega proslavljenja določila je njegova svetost papež Leo XIII. v okrožnici svoji, ki zapoveduje, da se ima po vsem katoliškem svetu **sopraznik** Cirila in Metoda praznovati 5. julija. In kdaj svetno? To prepustimo našim rodoljubom duhovnim in svetnim, ki bodo gotovo skrbeli, da se bode Slovenija slovesno spominjala korifejev svojih, če ne isti dan ko cerkev, pa kak drug pripravni dan. Prepričani smo tudi, da ne bodo pozabili prostega ljudstva, ter ga seznanili z življenjem in delovanjem sv. bratov.

Grad „Ezzenbach", kje je stal, na Kranjskem ali pa ob reki „Inn"?

in še marsikaj druzega.

V svoji zbirki zgodovine Andeksov na Kranjskem nahajam tri listinske kopije, katere jako nerad zavržem, posebno, ker jih imam omeniti zarad krajev, kjer so se te listine izgotovile, in sicer:

1246., 20. sept., „Datum in Scorphemberch". Podeljenja fevdov Bertolda V. in Neže III. Andeksov Rapotonu „de Ezenbach".

1248., 22. sept., „datum apud Scorphemberch". Ista dva zastavita Rapotonu „de Ezenbach" za stroške varstva grada „Nuwenburc" mito in dohodke tega grada.

1257., 24. aprila, „acta sunt haec in novo castro nostro in Carniola circa Werdeneke." Ulrik, vojvoda Koroške, „dominus Carniole" ponovi sinovom R. „de Ezzenbach" fevde njihovega očeta.

Grad „svibniški Ostrivrh" *) je bil lastina Andeksov, v katerem je Neža III. Andeška prebivala vsaj dve leti, če ne več.

Grad „Werdenecke", to je, Bernek „cum foro", je bil svoje dni znamenit v zgodovini Kranjske. Tu je bival tisti vicedom v listinah z imenom „Werigandus, Weriandus, Wigandus" itd., o katerem si je rajnki profesor Kozina z vso bistroumnostjo prizadeval dokazati, da ga celó ni bilo s tem imenom itd. A bil je, toda „vicedominus ecclesiae Aquilejensis", namreč tisti „Weriandus de Stein (iz Kamnika"), ki je bil poprej župnik mengiški in soustanovitelj samostana v Velesovem.

Kaj pa pomeni v 3. regestu beseda „circa Werdeneke"? Jaz sodim, da tu ni v mislih Bernek, temveč grad „Apfaltarjev"; kajti leta 1257. imenuje vojvoda Ulrik kraj, kjer se je listina izgotovila, kakor sem uže poprej po latinsko navel, in kar se poslovenjeno tako-le glasí: „To se je zgodilo v našem novem gradu na Kranjskem blizo (circa **) Berneka", leta 1265. pa so od na novo postavljenega grada „Apholtern" les prepeljavali, da so grad „Guardenek" popravili. To je tedaj dokaz, da tu omenjeni novi grad blizo Berneka je bil grad „Abfaltern". S tem pa sem tudi pokazal, kje je domovina naših sedaj nemških, a nekdaj domačih pobožnih Abfaltarjev, ki so si v zatiških listinah svoj spomenik stavili. Znabiti nam bi kdo poiskal kraj in povedal, kakošno mu je slovensko ime, ker ni misliti, da so pradedi naših baronov iz Štajarskega ali Tirolskega k nam prišli, temveč da so oni vplemeniteni domačini, kajti med Zatičino in Bernekom je neko starodavno selo, ki so ga Nemci v „Apholtern" prekrstili, in se uže leta 1136. v zatiški ustanovni listini nahaja. Čeravno pa sem celo karto generalnega štaba pregledal in slovenska imena z nemškimi primerjal, mi vendar to ni nič koristilo, ker mi niso znani stari gradovi, o katerih se še samo pravljice med ljudstvom nahajajo, kajti uže leta 1446. niso Abfaltarji vedeli za svoj rodovinski grad, kakor nam Valvazor pripoveduje, no, sedaj vsaj za obližje kraja vemo, kje da je stal.

Dragi domorodci! ker ne bo več dolgo trajalo, da dobite prvo knjigo od mene (ako jo sl. odbor „Matice slovenske" sprejme) z jako važnimi doneski za kranjsko starodavno zgodovino, zato Vas prosim, blagovolite mi razjasniti stvarí, za katere poprašujem, ako so Vam znane in sicer: ni li kake pravljice v onem kraji, ki se imenuje „Jesenice", „Jesenovec" ali „Jesenov potok", da je ondi nekdaj „stari grad" ali „grašinica" stala? To bi bil „Ezzenbach = Eschenbach". — Kaj pa „Neuenburg" na Kokri? Je bil nekdaj tam tovorni pot, ali je še sedaj tam kakova važna cesta? Kraj mi ni znan, toda regestov imam nekoliko andeških, spanheimskih in habsburških za nj. Prosim tedaj, ako je komu kaj znano o tem, naj mi blagovoli poročiti, da ne bo treba zametavati „narodnega blaga", dokler je še dvomljivo, je li naše ali pa ptuje zgodovine.

France Šumi.

*) Rajnki g. Parapat je „Šarfenberge" kar naravnost v Ostrovrharje poslovenil; jaz pa razločujem Ostrovrharje na ustji Ljubljanice v Savo pri Zalogu, in Svibno-Ostrovrharje ali Svibnjane za „Šarfenberge", in to zarad tega, da se nam pomote o zgodovinskih krajih ne vrinejo.

**) „Circa" pomeni tu, kar „non procul" = v okolici ali ne daleč od Berneka.

Šolske stvari.

Nove slovenske pisanke in risanke.

Musilova tiskarna na Dunaju izdala je učiteljem toliko priljubljene pisanke za lepopisje, spisje in narekovanje in za računanje sedaj tudi v slovenskem jeziku menda po vseh naših knjigarnah. — Odlikujejo se te pisanke, ki so za šolsko rabo potrjene po odloku sl. naučnega ministerstva, po močnem in ličnem papirji, lepem načrtovanji, pa tudi po vnanji obliki. Vsaka pisanka ima namreč na čelu lepo podobo iz zgodovine avstro-ogerske, na zadnji strani pa poučen popis tega, kar kaže podoba na prvi strani. Tudi vse te slike, ki so na pisankah, so potrjene od c. kr. naučnega ministerstva. — Razun teh pisank izdala je omenjena tiskarna tudi še dve risanki po meterskem sestavu; obe se odlikujete po ličnem papirji.

Z dobro vestjo moremo tedaj priporočati pisanke in risanke našim gospodom učiteljem. Cena p sanki je 2 kr., risanki pa 3 kr.

Zabavne stvari.

O vplivanji muzike na človeka.

(Konec.)

A bolj še je namen muziki, veseliti srce; nazivati jo smemo zategadelj najplemenitejšo zabavo, prav zato pa se tudi tako skrbno gojí z velicimi troški po konservatorijih in gledališčih, v koncertih in na druzih muzikaličnih slavnostnih veselicah, h katerim prihaja na tisoče in tisoče poslušalcev pojít si dušo z nadzemskimi melodijami. Skladatelji tekmecujejo med sabo, da občinstvu nudijo vedno novih skladeb, vsako lepšo od prejšnjih. To je imel v mislih Miroslav Vilhar, pojoč:

„Muzika, vesela deva,
Pevcu strune v róke daja;
Grlo poje, kakor slavec,
Kadar srce v nji se taja“.

Proti nebu se povzdiga duh, kadar o praznicih v olepšani cerkvi mogočno zabučé orglje, in nov svet veselja se nam odprè, kedar vešči godci zagodejo, al veseli pevci zazvengnejo svojo pesem, kajti muzika izraža vsa dušna čuvstva.

Kakor ima veliko moč živa beseda, tako tudi muzika. To pripoveduje o sebi Plutarh, in Pitagorejci so zjutraj z glasovi lire jačili duhá za spretno delo. Seneka povdarja, da so frigiški žvegljarji (piskači) spravljali ljudí iz uma, zaradi česar so filozofi piščalko imenovali „dražljivko“ (orgiastike). Iz tega je tudi umevno, zakaj so Indi planili na sovražnika s petjem cimbal in trobent, kar se je godilo tudi pri Grkih, Lidih, Rimljanih in Kretčanih. Ravno tako je rabila muzika hebrejskim prorokom, da so netili duhove in takisto se pripoveduje o Koribantih.

Čudno je pri vsem tem se vé to, da muzika le pomirjevaje vpliva. Sv. Krizostom pravi, da je muzika izumljena v zdravilo človeške strastí, kakor tudi trdi Jean Paul, da se poizgublja osornost duše, ako jo poživlja muzika. — Ahil je krotil svoj srd proti Agamemnonu z brenkanjem na citre in Pitagorejci so tudi mirili svojo jezo z muziko. O samem Pitagori se poroča, kako je vinjenega mladenča, hotečega zapaliti hišo, s tem odvrnil od zločina, da mu je ukazal igrati resno melodijo v spondajski meri. Dalje piše Cicero v svojih „Tuskulanih“ (knjiga IV., 2.), da on in njega učenci so po globocih premišljevanjih z igro strun zopet krepili duhá, in Seneka („de ira“) dostavlja, da je na ta način brzdal svoje strasti. Zato se nam ni čuditi, ako je nekoč velel orakel, naj se pozove iz Lezba pevec, da zaduší punt, ki se je bil vnel v Lakedajmoni. Solon je bil ganil s petjem neke elegije razdražene svoje someščane, da so odpravili neko zeló nepravično postavo, in Empedokel je bajè sè svojim petjem necega razljučenega mladenča tako vpokojil, da ni storil namenjenega umora. Ovid je zatorej mogel po pravici peti:

„Enervant animos citharae, lotosque liraeque“.
„Vzburjeno dušo kroté piščalka in citre in lira.“

Nebrojno primer bi še lahko navajali, a narastla se nam je uže itak tvarina, zatorej omenjajmo le še nekaterih. Znano je, kako je Friderika Vélicega po Hubertsburgskem pomirji ganil veličastni „Te Deum laudamus“, kako je angleški kralj Gregor I. čuvši to zahvalno pesem podpisal amnestijo, o kateri sicer ni hotel čuti besede, in o Napoleonu I. se bere, da ga je slavna pevkinja Katalani omečila do solz. Jako zanimiva je dalje zgodba škofa Theodulfa Orleanskega, katerega je bil Ludovik Pobožni obsodil na vse življenje v ječo. V zapori je zložil krasno duhovno pesem „Gloria, laus et honor tibi Christe, redemptor“, ter jo je pel sè srčnim glasom, ko je na cvetno nedeljo knez šel mimo; to pa ga je tako presunilo, da je škofa oprostil.

Poleg te čudotvorne močí ima muzika še to posebno svojstvo, da namreč človeka lahko zaziblje v spanje. To moremo opazovati uže pri otrocih, katere vspavajo pesternje sè svojim tihim petjem. Sicer morebiti muzika sama ob sebi nima tega svojstva, vendar je gotovo, da prijetno petje nekako préči delavnost čutov in mirí duh, zato se nêrvi bolj sprejemljivi za spanec. Tako vsaj učí skušnja. Mecen je po besedah Seneke dolgo iskal pomoči proti sanjam, a še le muzika ga je ozdravila. Starejši zdravniki kar resno priporočajo muziko v pomoč, kedar kdo ne more spati — in morebiti ne po krivici. O Karolu IX. se govorí, kako so mu po strašni Jernejevi noči morali dečki pevati, da je mogel zaspati, kar se sicer ni zgodilo.

Morebiti je s tem svojstvom muzike in petja v zvezi tudi vpliv v verskem in nravnem oziru, blezu tako vsaj se je izrazil Melanchthon, rekoč, da prav ona pripravlja dušo za spoznavanje božjih stvarí. Vsakako dela cerkvena božja služba silovit vtis, ako se združuje s petjem in igro instrumentov. Sploh nam ni mogoče, določnejše označiti učinkov muzike, nego z besedami necega angleškega pisatelja, kateri pravi, „da ona odvrača našo pozornost in naša čuvstva od našega nepopolnega zemeljskega stanú, nas povzdigne v premišljevanje nadzemeljskih stvarí in popolnosti Večnega bitja, vžiga v nas sveti ogenj, vzbuja spoštovanje in ljubezen ter pripravlja dušo na božji glas.“

Muzika v obče blažeč vpliva na človeka. Plemenita, vzvišena umeteljnost je v najširjem pomenu. Ona podaja nam najboljšo in najčistejšo zabavo, nje vtisi so nežni; ona zmerno bodrí dušo in je naša najljubša spremljevalka v žalosti in veselji. Muzika najbolj poživlja vtrujene dušne močí in je vez družbinskemu nagnenju. Naša srca povzdiga kvišku proti nebu, kjer je izvor najčistejše harmonije, kateri pospešuje edinost in mir. Ako ona ima v roci oljčno vejo, hodi pred njo mir, vodi jo prijateljstvo, veselje jej stopa ob strani, edinost za njo in okrog in okrog jej hité naproti pridobljena srca.

Mnogovrstne novice.

* *V brambo planíke (Edelweiss).* Dobro znana je krasna cvetlica, ki po visocih planinah raste in jej je ime planíka, tudi „očino zeljše“ (Edelweiss); le predobro znano je pa tudi to, da te planinske lepotice kmalu ne bo več ne v Švajci, pa tudi pri nas na Gorenjskem ne, če bodo grabeži tako neusmiljeno po njej segali, kakor segajo zdaj, ko prekrasno to rastlinico, namesti da bi le nje cvetke odtrgali ali odrezali, kar celo s koreninami rujejo iz zemlje in tako na njeni materni zemlji nje zarod pokončujejo. Temu presilnemu roparstvu v okom priti, je vlada v kantonu Bernu v Švajci ostro prepovedala prodaj planíke s koreninami in dovoljuje le dorasli cvetlici samo cvetke odrezati. Kdor se pregreši zoper to prepoved, ga zadene kazen od 6 do 50 frankov. — To je prav, in želeti je, da enaka prepoved, ki jo imajo v svobodni Švajci, bi se vpeljala tudi pri nas povsod, kjer se pod pretvezo beraštva tako neusmiljeno s koreninami pokončuje planíke. Naš Triglav in naši drugi velikani na Gorenjskem bodo kmalu oropani prekrasne planíke, če je vsako leto v celih korbah s koreninicami izruvane na prodaj pride v Bled in okolico njeno, kjer poleti meščani radi vživajo planinski zrak in krasno cvetlico radi kupujejo

* *Število prebivalcev v deželah avstrijskih.* Statistična osrednja komisija je dala na svetlo skupne številke iz poslednjega ljudskega štetja. Prebivalcev šteje dunajsko mesto 726.105, — brez Dunaja dolnja Avstrija 1 milijon in 602.916, — gornja Avstrija 760.879, — Solnograško 163.566, — Štajarsko 1 milijon 212.367, — Koroško 348.670, — Kranjsko 481.176, — Trst in okolica 144.437, — Goriško z Gradiško 210.241, — Istra 295.854, — Tirolsko 805.326, — Predarelsko 107.364, — Česko 5 milijonov in 557.134, — Moravsko 2 milijona in 151.619, — Šlezko 565.772, — Galicija 5 milijonov in 953.170, — Bukovina 569.599, — Dalmacija 474.489. Vse imenovane dežele skup 22 milijonov in 130.648. V teh številih ni vojakov vštetih.

Naši dopisi.

V Gorici 6. junija. — V naši nadškofiji je navada, da, kedar se deli sakrament sv. birme, gredó nadškof od birmanca do birmanca po cerkvi, letos so naš prevzvišeni knez zarad starosti prvikrat pred oltarjem sedé birmovali. Bilo je včeraj samo dopoldne v prvostolni cerkvi 600 otrok birmanih; še nikdar se ni birmavanje tako pozno (še le ob 2¼ uri popoludne) končalo. Popoldne in danes pa ni bilo veliko birmancev. — Tudi v 1. volilnem razredu sta izvoljena v mestno starešinstvo kompromisovca (gg. Vilh. vitez Ritter in dr. Perko); nasprotna stranka („Independente" jo imenuje „narodno-liberalno") je dosegla le okoli 50 glasov. — Za popravo samostanskega vrta na Kostanjevici, ki se je predlanskim zarad prevelike moče pogreznil, podaril je presv. cesar 500 gold. — Na mesto prof. Alpi-a je prišel za kornega vikarija v prvostolnico g. Karol Baubela, dosedaj katehet pri Uršulinaricah. — To je spet veselje za stare in mlade otroke v Gorici, da „arlekin" in „fakanapa" uganjata od sabote sem svoje burke v Reccardinovem marionetnem gledišči. Ker so „deske, ki imajo svet pomeniti", prav meni nasproti, imel bom lepo — mnogokrat neljubo — priliko, pečati se z raznoterimi tihimi studijami.

Prem 2. junija. — Včeraj popoludne ob ¾ na šesto uro vžgalo se je bilo gospodarsko poslopje Jožeta Žiberna, po domače Zarmana h. štev. 21 v Čeljah, al ogenj razširil se je v četrti uri še čez osem drugih poslopij tako, da so zgorela Jožetu Vičiču, Matevžinu h. štev. 8, Antonu Kirnu, Merkozicu h. štev. 9, in Jakobu Kirnu, Ulčarju, h. štev. 11 samo gospodarska poslopja, Mihaelu Gustinčiču, Juratu h. štev. 7 Jožetu Kirnu, Piškovcu h. štev. 10 in prvo imenovanemu h. štev. 21 pa hiše z gospodarskimi poslopji vred. Krito bilo je vse s slamo. Ko je ogenj nastal, ni bilo v celi vasi razen nekoliko žensk, starih betežnikov obojega spola in pa otrók skoraj nobenega človeka doma, ker je bilo vse dela zmožno po svojih opravilih na polju in drugod. K sreči bil je sam Bog prinesel dva žandarja ravno pred ognjem iz Podgrada (Castelnuovo) v Čelje. Ta dva vrla možaka znesla in otela sta iz dveh hiš bila vse škrinje in drugo, kar se je v hitrici dalo. Njuni imeni ste: Josip Otava, vodja, in pa Ignacij Vodopivec. Ko so ljudjé od vseh krajev prihiteli, vzdrževala sta strogi red pri gašenji. Hvala jima! Tudi domači gospodje žandarji bili so iz nad 2 uri oddaljene Bistrice na kraj ognja prišli, a tedaj bila je uže vsa nevarnost po večjem minula. Zavarovani so vsi pogorelci: pet v Gradcu, a eden pa pri „Slaviji" za nekolike zneske. Potrebni so vsi podpore, a med njimi ima pa Ulčar skoraj gotovo največjo škodo, ker mu je pogorelo tudi veliko vinske posode in druzega orodja. Naj bi se pač kaj blagih dobrotnikov našlo v podporo onesrečenim! Huda je res: lansko leto toča, predlanskim druge vremenske uime, a sedaj pa še ogenj! Škoda vsa ceni se na do 6000 gold. Ogenj so zapalili li otroci. Rant.

Iz Škofje Loke 5. jun. (*Ponovljena prošnja o mojem travniškem močilu.*) V „Novicah" št. 43. in 46. lanskega leta sem svoje močilo za travnike naznanil, pa dozdaj sta se še le dva za to oglasila. 28. decembra lanskega leta sem na poziv sl. centralnega odbora c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani močilo in pa popis tega stroja izročil, da bi ga sl. močvirski odbor presodil, a dozdaj niso „Novice" nobene razsoje razglasile, zato prosim pospeševalce kmetijstva, naj pridejo moja močila v delovanji pogledat, da se z lastnimi očmi prepričajo o nezmerni koristi tega stroja, o katerem lahko rečem, če bi vsak stroj le 10 centov vsako leto mrve več prinesel, se bo po takem na Kranjskem čez tristo tisoč centov vsako leto mrve več nakosilo. Zato ponavljam prošnjo, naj bi vsaj nekateri duhovni, učitelji in umni kmetovalci to močilo in mrvo na travniku prišli ogledat. Vsacemu, kdor bo moje močilo za koristno spoznal in ima pripraven kraj, rad sam vse vrediti hočem. Š. Kosmač.

Novomesto 5. junija. (*Iz naše podružnice kmetijske.*) Pri kmetijski podružnici naši se je ustanovil poseben odsek za ubrambo vsakovrstnih trtnih bolezni zlasti one, ki jo učiniti zamore trtna uš. Udje odseka so: Ogulin Anton kot predsednik, Derganc Anton in pa Kastelic Franjo stareji. Odsek je poseben oddelek kmetijske podružnice novomeške, on mora poročati periodično enkrat v mesecu od 1. maja do zadnjega oktobra, v posebnih slučajih pa izvanredno o svojem delovanji kmetijski podružnici, deluje pa samostojno v svojem delokrogu; na vzunaj zastopa ga njegov predsednik. Nalog odseku prvi je ta, da ubrani vinske trte vsakovrstnih trtnih bolezni, zlasti mora paziti pa na to, da ne zatrosi se v naše vinograde trtna uš, da podučuje posestnike vinogradov v tem, kako se spoznajo trtne bolezni sploh, kako ravnati s trtami po trtni uši pokončanimi in kako temu mrčesu v okom priti. — Odsek začel je svoje delovanje prve dni t. m.

Dr. Albin Poznik, načelnik podružnice. Anton Derganc, tajnik.

Iz Gojzda pri Kamniku. — Pri volitvi županstva 8. dne t. m. je bil za župana izvoljen Šimen Kladnik iz Zagarjevega, — za svetovalca sta bila pa izbrana Lovro Urh iz Gojzda in Martin Repanšek iz Kališ.

Iz Vinjega Vrha pri Črnomlju. — Pri volitvi županstva 22. dne u. m. bil je za župana izbran Lovro Skala iz Vinjega Vrha, — za svetovalca bila sta pa izvoljena Valentin Malnerič iz Krope in Janez Klemenčič iz Stranske Vasi.

Iz Litijskega okraja. — Zadnji čas bile so v našem okraji tri volitve občinskega starešinstva. Izvoljeni bili so v Veliki Loki za župana Josip Svet iz Vélike Loke, — za svetovalca pa Andrej Slana iz Male Loke in Andrej Marinčič iz Žalne; — na Muljavi za župana Josip Špendal iz Polja, — za svetovalca pa Janez Zajc iz Muljave in Josip Erjavc iz Vélikih Gumpolj; — v Praprečah za župana Franc Smolič iz spodnjih Prapreč za župana, — za svetovalca pa Janez Gore in Franc Jarm, oba iz spodnjih Prapreč, in pri volitvi v Križni Vasi za župana Janez Erjavec iz Križne Vasi, — za svetovalca pa Anton Zupančič iz Zavrtač in Janez Erjavec iz Križne Vasi.

Iz Ljubljane. — Mirno porazumljenje med strankami se zadnji čas povsod v Avstriji čedalje bolj razprostira. Tudi v Ljubljani se je zdaj, ko imamo na čelu deželne vlade velečastitega gosp. A. Winklerja, zgodilo, kar poprej nismo doživeli veliko let ne, namreč to, da v mestnem odboru narodni stranki nasprotna večina je vendar za podžupana enoglasno (le dva nepoboljšljiva nasprotnika, katerih imeni vsak lahko ugane, sta prazna volilna lista oddala), volila narodnega trgovca g. Fr. Fortuno po kompromisu, po katerem, kakor slišimo, bode o volitvi predsedstva za trgovinsko in obrtnijsko zbornico narodna večina volila za podpredsednika možá nasprotne stranke. Tako porazumljenje, ki ne oškoduje narodnih naših pravic, gotovo dobro dé vsacemu, kdor v neprestanem strankarskem boji ne išče blagra deželnega in državnega, in gotovo bode to tudi dober vtis naredilo na Dunaji, kjer se sedanje ministerstvo čedalje bolj utrjuje sè svojim blagim načelom: „vsacemu narodu svoje!"

— (*V seji mestnega zbora 3. dne t. m.*) se je po novih mestnih volitvah vršila volitev podžupana in

raznih odsekov. Za podžupana je bil — vsled dogovora odbornikov narodne stranke z odborniki ustavoverne stranke (dva volilna lista sta bila brez imena) — enoglasno za podžupana voljen trgovec gosp. Franc Fortuna. V tej seji je bilo sklenjeno, da se ima pri mestni policiji nastaviti četovodja (policajwachtmeister) s plačo 500 gold. Dr. Zarnik in Regali sta nasvetovala, naj bi se policaji pomnožili vsaj za 4 može, kar pa ni obveljalo. Pasji davek bode povišan od 1. januarija leta 1882. na 4 gold., dr. Zarnik je v namen, da bi se zmanjšalo število psov, nasvetoval 7 gold., kar ni bilo sprejeto. Lasnik in Regali sta nasvetovala, naj bi bili psi, ki so za stražo pri samotnih hišah, davka prosti; to je obveljalo.

— (*Zbornica trgovinska in obrtnijska*) razpisuje volitev predsednika in podpredsednika na 10. dne t. m. (v petek) popoludne ob 6. uri v magistratovi dvorani ter vabi odbornike v dotično sejo.

— (*Družba kmetijska*) je une dni poslala sl. zbornici poslancev prošnjo, naj se potegne za to, da se naši mlinarji in kmetovalci (to je, mlinarji in kmetovalci avstrijski) rešijo novih nadlóg, v katere jih spravlja to, da sila veliko tuje moke posebno iz Nemčije dohaja brez colnine v Avstrijo, ta tuja vvožnja pa spodriva domačo moko, in ker mlinarji domačega blaga ne morejo prodati, zaostaja tudi domačim kmetovalcem njihov pridelek žita, tako pa je škoda mlinarjev sklenjena s škodo kmetovalcev. Pa še drug udarec avstrijskim mlinarjem žuga od nemškega državnega kancelarja Bismarka, kajti ta prisrčni „prijatelj“ Avstrije predlaga zdaj nemškemu „Bundesrathu“, naj se colnina za tujo moko, ki se v Nemčijo vpelje, povikša na 3 marke. Po takem je vsi avstrijsko-ogerski moki pot zaprta v Nemčijo, in kaj bode posledica temu? — kaj neki kot to, da bodo Ogri s svojo moko, katere so dozdaj veliko spečali v Nemčijo, planili v naše (avstrijske) dežele in tù zatirali našo kupčijo. Čez vse to pa pride še to, da nemška moka sme brez cola v naše cesarstvo. Tako so naši (avstrijski) mlinarji — in po njih naši kmetovalci, ki žito pridelujejo, od dveh strani v hudi stiski! Z ozirom na vse to je naša družba kmetijska, pozvana od „skupščine avstrijskih mlinarjev na Dunaji“ vložila peticijo sl. zbornici poslancev, naj 1) dela na to, da se tolikošna colnina, kolikoršna je nemška, za vvožnjo tuje moke pobira na vseh avstrijsko-ogerskih mejah, in 2) naj se odstranijo tiste tarife na železnici, po katerih ogerski mlinarji svojo moko cenejše vozijo v avstrijske dežele.

— (*Iz seje močvirskega odbora 27. maja.*) Vdeležilo se je te seje, kateri je predsedoval g. Peruzzi, 15 udov in deželnega odbora namestnik g. Dežman. — Predsednik poroča, da so inženirji: Vilh. Plenkner, Viktor Domaževski, Ferd. Klemenčič, Ivan pl. Podhagski in Gabriel Vicentini ponudbe izročili za preiskavo in za izvršitev črteža o zboljšanji močvirja. C. kr. deželna vlada je ponudbe poslala sl. ministerstvu kmetijstva, katero ima pravico, pripravnega inženirja izbrati. — Po tem je prišel v razpravo odpis sl. ministerstva kmetijstva o onem važnem vprašanji: je li jez v Udmatu odtoku močvirskih vodá škodljiv ali ne? Po mnenji ministerstva ovira Udmatski jez odtok na močvirje dotekajočih vodá ter je zato vspešnemu obdelovanju škodljiv; zato naj se podere, vendar pa dotični fabriki toliko odloga za to dovoli, da med tem časom more stroje premeniti. Po obširni razpravi ministerskega odpisa, pri kateri so gospodje Dežman, mestni župan Lašan in pa odbornik gosp. Stedry za obstanek jezú se potezovali, odbornik Borštnik pa jim nasproti krepko ugovarjal, trdeč, da je skrajni čas, da se odstrani škodljivi jez, je obveljal z veliko večino sklep, da se osušenju močvirja škodljivi Udmatski jez podere, da pa naj se dá posestniku 3 mesece obroka, da potrebne premembe napravi. — Razdelitev močvirja v 14 razglednih okrajev, katerim bodo izvoljeni načelniki ali komisarji, je bila enoglasno sprejeta. Predlog za poúk močvirskih čuvajev, katerih naj se za poskušnjo na vsaki strani Ljubljanice po troje nastavi, je bil po dolgi debati sprejet. Bila sta dva predloga: eden je na to meril, da bi čuvaji samo pregledavali močvirje ter pogreške in napake naznanjevali, — drugi predlog pa je zahteval, da čuvaji tudi vse manjše zavpreke v grabnih in na potih odstranijo, da torej ogledujejo in ob enem delajo. Obveljal je ta predlog. — O trebljenji Ižice je bil predsednikov predlog s tem sprejet, da se v trebljenje tega vodotoča 1000 gold. iz letošnjega naklada plača. — Konečno se je enoglasno sklenilo, da se prošnja do deželne cenilne komisije naredí, v kateri naj se temeljito dokaže, da je močvirski svet skozi in skozi najmanj za en razred previsoko vcenjen. — Ostale točke dnevnega reda obravnavale se bodo v prihodnji seji. —

— (*O potovanji v Rim*) poroča zadnja „Danica“, da je iz Kranjskega gotovo odmenjenih 5 duhovnov in tudi kakih 5 neduhovnov, nekaj drugih se še pričakuje. Ker je pa čas potovanja uže prav blizo in je v Rimu treba oskrbeti došlim gostom stanovanja, zato naj se vsi Slovenci, ki se hočejo udeležiti tega jako imenitnega potovanja, do 10. dne t. m. oglasijo pri g. proštu dr. Jarcu, predsedniku katol. društva v Ljubljani, ki je z dotičnim hrvatskim odborom v dogovoru. — Iz Zagreba pa se naznanja, da za potnike v Rim bode avstrijsko Lojdovo parobrodarsko društvo za 50 odstotkov potnino znižalo, državna ogerska železnica za 30 odstotkov, in enako tudi c. kr. parobrodarstvo po Donovi in Savi. To pa za čas od 14. rožn. do 15. mal. srp. Za potovanje po Laškem se bodo dobivale po razmérno nizki ceni okrožne listnice (Rundreise-Billete), in v Rimu bo dovoljno število stanovanj, nekaj brezplačnih, nekaj za nizko ceno. Premožniši bodo dobivali prav pripravno stanovanje in hrano po dvakrat za 7 do 8 frankov na dan. Ako bode romarjev iz nižjih verst, se jim bode dobilo stanovanje in hrana za nizko ceno. Potreba pa bi bilo, da se do 15. rožnika oglasé — Kakor rimski časnik „Diritto“ poroča, je biskup Strossmayr telegrafično naznanil papežu, da slovanski romarji pridejo zadnje dni tega meseca v Rim. Ob enem objavlja biskup Strossmayr, da so romarji rimski uže nabrali 160.000 gold., katere o prihodu v Rim sv. Očetu poklonijo. V Vatikanu se delajo uže priprave za sprejem slovanskih popotnikov.

— Kanonika gosp. pl. Frid. Premersteina je cesar imenoval za „nerezidencijalnega kanonika“ nadškofije Olomuške na Moravskem. Ime tega kanonikata znači menda to, da dotični kanonik ni vezan na kako odločeno mesto, kjer bi moral stanovati. Kakor slišimo, sta dva taka Olomuška kanonikata, katerih dohodki pa neki niso tako obilni, kakor tistih kanonikov, ki so pravi udje konzistorija Olomuškega.

— Kozlerjev „Zemljevid zemlje slovenske“ se dobiva v Matičini pisarni po 80 krajc. Ker je odboru Matičinemu od več strani došlo vprašanje, ali ni iz zapuščine gosp. Petra Kozlerja še njegov „zemljevid“ dobiti, je odbor se obrnil do gospé vdove nepozabljivega nam rodoljuba, ki je unidan Matici izročila iztiskov.

— Oče rajncega gosp. Jurčiča, 81letni starček, je, kakor „Slov. Narod“ poroča, 4. dne t. m. na Muljavi umrl; velika žalost za svojim sinom je kolikor toliko pripomogla k smrti očetovi.

— Gosp. Josip Nolli, slavni operni pevec, ki je, kakor so Novice" poročale, z entuzijastično pohvalo pel v Odesi, in je uni mesec tudi Magjarom v peštanskem gledališči v italijanski operi zeló dopadel, je na poti v Milano za par dni prišel v Ljubljano, čvrst na zdravji in vesel na duhu.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Po več ko polletnem trudapolnem in marljivem delovanji je 1. t. m. zbornica poslancev se zaprla. Predsednik dr. Smolka je končal zborovanje z željo, da bi po daljem oddihu poslanci okrepčani se v jeseni na Dunaj vrnili. Z vspehi letošnjega zborovanja sme vlada popolnem zadovoljna biti; ne dá se tajiti, da je Taaffejevemu ministerstvu vreča res jako mila. Vlada je naslonjena na konservativno večino, katera — sedanji stan popolno poznajoč — ne tirja na vrat na nos preveč od nje, in tako se je vsaka, če tudi težavna reč primeroma gladko razmotala, akoravno ne vselej brez hudega boja z zagrizenimi protivniki vlade in zborove večine. Dovoljen je proračun (budget), dognana je vravnava zemljiškega davka. Nadjati se je, da ta postava ne bo le trden temelj daljnemu boljemu razvitku kmetijstva, marveč tudi vir, iz katerega bodo pritakali pripomočki, da se bodo dohodki in stroški državni vendar enkrat prav vredili. — No, pa tudi narodi smejo zadovoljni biti z delom svojih poslancev. Pač so dobili res nekoliko novih davkov, pa teh ne od sovražnikov, marveč od svojih prijateljev, ki so s težkim srcem privolili to, o čemer so spoznali, da ne more drugače biti. Pri tem pa so dosegli marsikaj, česar se od nobene drugačne vlade nadjati ni bilo. Res, da nikakor niso spolnjene še vse opravičene želje poslancev in narodov, še bo treba mnogo storiti za pravi duševni in materijalni razvoj narodov, al marsikaj se je vendar uže storilo — kakor so „Novice" uže sproti poročale, sklenjena je namreč postava zoper oderuštvo, znižana je pristojbina o premaknenji dolgov na zemljiščih, ravno tako za hranilnice in posojevalnice, o tem, kako se zabrani nepošteno ravnanje zarubljenih dolžnikov — in marsikaj druzega še, kar bo vsem narodom v prid. Čehi so dobili, na kar bodo gotovo ponosni, namreč svoje, to je: česko vseučilišče, s katerim je pa tudi načelo dejansko potrjeno, da vsacemu narodu gre ravnopravnost njegovega jezika. — Kaj pa naši nasprotniki? Ti gredó domov politično in moralno vsi pobiti, med seboj razdvojeni, kajti o „zedinjeni stranki" niti ne sledú ne tirú ni. Ta stranka, ki se je prej sama imenovala „državna" stranka, je prišla popolnem na kant, ko je komaj dve leti, kar je začela vladi zobe kazati. Hotela je upogniti vlado in državo, zdaj je pa sama razbita in pokopana. S kratka: narodi smejo zadovoljni biti z državno zbornico, ki bode v jeseni zopet začela svoje delovanje in s pomočjo njej prijazne vlade se lotila vseh onih nálog, ki so še izvršiti, da postanejo avstrijski narodi zadovoljni in po tej zadovoljnosti država krepka.

— Tudi zborovanje zbornice gospôsko, čeravno ni dovršila svojih nalóg, je 3. dne t. m. minister Taaffe po naročilu cesarjevem odložil do jeseni.

— Vesel vtisek po vsem cesarstvu je v govoru presvitlega cesarja, s katerim je 1. t. m. sklenil zborovanje ogerskega zbora, naredil tisti oddelek, v katerem pravi, da so sedanje vnanje (evropske) razmere takošne, da je upanje popolno upravičeno, da se ohrani mir sveta in da bodo vsi avstrijski narodi nemotljeni uživali njega dobrote, kajti vse vlade razodevajo dobro voljo, na mirni poti rešiti vprašanja, ki utegnejo od časa do časa prihajati na dan."

Iz Prage. — Danes v sredo popoludne prideta cesarjevič Rudolf in cesarjevičinja Stefanija v Prago, kjer pa za zdravja voljo ne bo nameravanega svečanostnega sprejema. Zvečer (danes) je osvečava mesta, jutri v četertek dopoludne je predstava duhovščine, plemstva, vojakov, deželnega odbora, mestnega odbora, uradnikov, društev itd.; v petek dopoludne se bodo sprejemali darovi cesarskima gostoma poklonjena, zvečer je svečanostna predstava v gledališču nemškem, v soboto zvečer pa je gledališka predstava v narodnem gledališči; v nedeljo slovesno streljanje na mestnem strelišči.

Hrvatsko. Iz Zagreba. — Včeraj je došel „Nar. Nov." telegram iz Budapešta, ki veselo novico donaša, da je zedinjenje vojaške granice s civilno Hrvatsko do jedne točke rešeno in bode prav kmalu s cesarskim manifestom razglašeno, ker neki ni nobenih načelnih zaprek več.

Ogersko. Iz Budapešta. — 2. dne t. m. je bilo s kraljevim prestolnim govorom, ki obeta mir svetá za dalje časa, končano 3letno zborovanje ogerskega zbora. Nove volitev poslancev bodo viharne; brez krvavih glav, kakor navadno pri Magjarih, se tudi te ne bodo vršile.

Za spominek velečast. tržaško-koperskega škofa dr. Jerneja Legata

so še dalje darovali:

Gosp. Warto, duh. pomočnik v Trstu	2 gold.	— kr.
„ Jož. Omers, duh. pom. v Trstu	2 „	— „
„ Jožef Zupan, duh. pomočnik v Tomaju	3 „	— „
„ Miha Debeljak, duh. pomočnik v Trstu	10 „	— „
„ Jožef Zeme, kurat v Trstu .	2 „	— „
„ Jurij Jan, dekan in župnik v Dolini	10 „	— „
	29 gold.	— kr.
K temu prej nabranih	277 „	50 „
Skupaj	306 gold.	50 kr.

Popravek. V zadnjem listu „Novic" na prvi strani v članku zarad tobakoreje namesto: „da si vlada pridrži pravico samoprodaje soli", beri: „da si vlada pridrži pravico samoprodaje tobaka."

Žitna cena

v Ljubljani 4. junija 1881.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 10 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 5 gold. 53 kr. — soršice 7 gold. 50 kr. — rži 6 gold. 66 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 3 kr. — ajde 5 gold. 36 kr. — ovsa 3 gold. 8 kr. — Krompir 3 gold. 3 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.